

Le polemiche a bonpat dël nemis ëd la patria

LA BLÈSSA D'ESSE MAIRI E LA BATAJA CONTRA L'ANCENS

Pi che n'ann andarera (an sël nùmer ëd Gené dël 2001), i scrivìa dla "sien-sa-mnis" e dle cuce e trocion che në stat sempe pi invadent e che a tuti ij cost a veul fé ël nòst bin a në smon: i parlava antlora dla cuca dël "fum passiv" e dl'usagi un pòch aleggier ch'as fa dle statistiche. I disia 'dcò che, dòp dël fum, ël neuv but ëd coj ch'an veulo tant, ma pròpi tant bin a sarìa stait ël grass, valadi la gent un pòch "bondosa". Gnanca a felo apòsta, i l'avia rason: ël grass, an dis l'organissassion mondial ëd la sanità, a l'é la sconda "causa d'arzigh a la salute" ant ël mond. Giornaj e transmission a la chito nen d'anforme-ne dj'arzigh che mangé e sbeivassé a compòrto, e la scòla, pubblica e obligatòria, coma ch'a-j'pias a lè stat, a pronta soe "campagne anformative".

Mostré la religion a l'é 'n problema 'd cossienza (parloma nen ëd mostré 'l piemontèis...), ma fé propaganda a le asiende ch'a fan meisin-e (e ch'a pago le arserche "sientifiche") as peul... E chi ch'a-i é, "daré dël grass"?

Le multinassionaj, as capiss. N'asienda a l'é sempe grama, për lè stat e l'ideologia che a ven spantià da scòle e giornaj, e a vanta controlela. A l'é la sossietà ch'a la contròla.

Nen pròpi: a lo fan ij politich, ma a lo fan për nòst cont. Parèj a diso.

Se n'asienda a l'é "multinassional" a l'é pi malfé controlela, e antlora a l'é ancor pi grama. Al contrari, le organisassion multinassionaj dij politich, ch'as ciamo ONU, NATO, Euròpa Unia e ch'a son pagà con ij sòld che an gavo con la fòrsa da le sacòcie, cole a son organisassion bon-e e giuste.

Se peuj n'asienda a l'é nen mach multinassional, ma che al pòst ëd mudande o tornavis, a fa miraco sigarèt o benzina, antlora sì ch'a l'é grama, grama neira.

Le multinassionaj dël mangé a vniran a esse, ant l'avni, coma le multinassionaj dël tabach. Tuta gent grama ch'a viv an sij vissi dla pòvra gent, nò?

Darmagi che as dementio sempe 'd dine che, un

pòch coma për la benzina, ël pressi a la produccion d'un pachèt ëd sigarèt a l'é pi o meno 650 lire; a vanta gionteje ij cost ëd distribussion (200 lire) e lòn che a-j'vagno le asiende e 'l tabachin (meno che 1000 lire). Tut ël rest as lo ciucia...lè stat.

A sarìa bel, për ij Veronesi e ij Sirchia ëd tut ël mond, arpete 'l trocion dël fum passiv e ariesse a "dimostré" che ël grass a "taca", e donca che chi ch'a l'é bondos a fa 'dcò dël mal a j'autri. A Detroit a son an camin: pròpi coma a l'han "dimostrà" che ël fum passiv a fa mal, adess a diso ch'a l'han trovà un virus uman che, se butà andrinta a polastr e àutre bes-ce, a-j'fa angrassé: ël "virus dël grass". E se esse grass a l'é na maladia, la libertà a-i intra pi gnente, e a vanta che a-j'penso ij dotor, che, al di d'ancheuj a veul di ch'a vanta che a-j'pensa lè stat. Donca, fé bin atension a la tele.

A lo diran e a lo arpetèran, perchè a ven-a a esse vera: "emergensa grass"! Un pòch coma për ël fum, vaire che a sio ij "mòrt ëd grass" as sa nen bin: chi ch'a dis 300.000 mach an Amèrica, e chi ch'a campa li un doi milion... A smija che soens as confondo con ij "grass mòrt", ant ël sens che, quand a meuir un ch'a l'é grass, as dis che a l'é mòrt "për" ël grass (a sarìa un pòch coma di che se mi im campo sota a un treno con un sigarèt an boca a l'ha massame 'l tabach).

D'otra part, a l'é pro vera che 'd gent bondosa a-i na j'é, e dzortut an Amèrica: fin-a al 1998 a j'ero considerà grass ël 13% dj'american. Ma adess a son ël 63% (noté che l'aument a l'é dël 484%). Nen ch'a mangio 'd pi, o che a corato 'd meno. Nò: a l'é che ant ël 1998 a l'han cangià 'l rapòrt pèis-autèssa, e parèj vaire milion d'american a son andait a cogesse "normaj" e a son aussasse "bondos" (e miraco senza gnanca esse mai gavasse la veuja d'un doganeghin). Coma i vèdde, a l'é nen malfé anventesse n' "emergensa": a vanta mach trocion ëd un pòch con ij nùmer...

Pèrchè jè stat a vivo d'e-

mergense, a n'han dabzogn coma dl'aria: i pense che taramòt e inondassion a sio un sagrin për lor-lì, ij politich? Gnanca për seugn: për chi che a l'é al podèj, ij problema dj'autri a son un cadò dal ciel: pi i l'eve dij problema, e pi i l'eve dabzogn d'agiut. Parèj, lor-lì a peulo giuteve, fé 'd neuve lege, mostreve coma ch'as fa a vive e controlé che i fasse gnuna folairà. D'otra part, n'eventual mancansa 'd dèsgressie a podrìa fin-a fé pensé a la gent ëd podèj fé a meno dij governant e dlè stat. Sossì a l'é lòn dont ij politich a l'han pi por, e s'a-i é nen a basta 'd dèsgressie a peulo fin-a rivé a anventessje lor: guere, massament e atentà, tut a serv...

Pensandje bin, a fa stupì che a sia nen ancaminà na bataja për gavé l'ancens a Mèssa e an tute le fonsion religiose: i l'eve n'idèja dij fum velenos ch'a së spataro an cesa?... E nojàutri li a nufié... e l'ancens che an va ant ij polmon...

Convnu che l'informassion e la prevension a son sempe la còsa pi amportanta, e che ij parco a dovrìo buté dij bej avis a rësguard ëd l'arzigh a la salute ch'a ven da l'andé an cesa, i propon-o tre solussion:

- 1.) proibì d'andé an cesa a coj ch'a l'han meno 'd 18 agn d'età, a le fomne ch'a speto e ai veciòto;
- 2.) dovré l'ancens mach al duvert, a na sarta distansa da jè "spetator" e sempe an dovrand na mascra antigas;
- 3.) la solussion pi bon-a a sarìa, contut, cola d'oblighé le cese a n'areassion convenientia: për le cese neuve (nen che as na faso tante, al di d'ancheuj) l'impiant ëd condissionament ëd l'aria a vnirà a esse obligatòri (con certificassion dij pompista e dl'A.S.L.); për convent, catedraj, dòm e tute le cese veje as podrìo fé dij pèrtus con ventole d'areassion ant le muraje, miraco an gavand un pòch ëd tute cole piture che a-i son adess, che as capisso nen e che a stan gnanca tant bin. Lè stat a vnirà ancontr a preive e parco, ch'a podràn gavé le speise da la dicarassion dle taje.

Antratant ch'i lansoma uffissialment ansima a

"Assion Piemontèisa" la bataja contra l'ancens, la "guera contra 'l tabach" a seguita. Fumé a l'é pi nen un vissi: a l'é giuamai na maladia.

Èl Comitè Bio-Etiche italian a l'ha proponù, quai-ch di andarera, d'oblighé ij fumador a chité con l'agiut dlè stat, ch'a dovrìa pagheje ij cost ëd la "cura". An essend che già adess le taje an sël fum a servo a finansé l'arserca mèdica e scientifica, a sarìa coma a di che lè stat da na part a vend ij sigarèt, e con ij midem sòld a paga ij fumador perchè a chito 'd caté lòn che a-j'vend...

Donca, a l'é mach lògich spettesse, ant j'agn a vni, na cura për èvni mairi, obligatòria e con tant ëd certificassion final ëd conformità ëd la pansa a le mzure ëd lege. La Pansa dè Stat. A l'é probàbil che vni mairi a sarà a carich dij cicion, che a podràn d'otra part dèscarié ij cost (ma fin-a a na sarta mira).

Mach quai-ch paròla final: antratant che a dèscuto ëd la guera ch'a

vnirà (a vnirà, a vnirà...), ël parlament (col dj'italian) a l'ha aprovà la lege che a promet ëd fé 'd tut, ma pròpi 'd tut, a chi che a trata nen bastansa bin le bes-ce.

Tuti content: "decission èstòrica" (tut lòn che a-j'pias a l'é stòrich) e "che an pòrta an Euròpa" (ma quand a sarà-lo ch'a chitèran ëd porteme sempe an Euròpa? E se mi i volèissa andé da n'otra part, tant për cangé?). A fa stupì che a l'abio nen dit che ij dirit ëd le bes-ce a j'ero un dij but ëd la Resistensa e dla Costitussion Republican-a (la costitussion ëd la "Repubblica Italiana", con tre "b").

Tuti content meno 'l nemis ëd la patria: a-jè smija, al nemis ëd la patria, un pòch dròlo buté an pèrzon chi miraco a fa dël mal a un can (che a resta, dèsmentionlo mai, na bes-cia) e antratant:

- 1.) lassé che 'l 95% dij lader as na stago fòra, e
- 2.) fé na lege për mandé fòra un pòch ëd la gent ch'a sta 'n pèrzon (e che miraco a veul tant bin a

j'animaj, i na dèscuto nen).

Parèj, ël nemis ëd la patria a l'ha 'l piassi d'anformeve d'un cit precedent èstòrich: quand che Hitler a l'é rivà al podèj (an manera democràtica, tant për esse ciàir), la prima lege ch'a l'ha fàit a l'é nen èstaita contra j'ebreo e gnanca contra ij comunista. Nò: a l'é staita na bela lege contra l'usagi dle bes-ce ant ij laboratòri scientifich. E peuj, ant j'agn dòp, àutre bele lege: l'abolission ëd la vivission, le prime lege al mond contra 'l fum e tanta, tanta tùa dl'ambient. Antratant, a fasio ëdcò tante d'àutre cite còse...

Còs che a-i intro Hitler e Göring (ch'a volio tanta bin a le bes-ce) con "nòste" bele bataje democràtiche contra 'l fum, ël grass, le dròghe, e a pro 'd le bes-ce e dl'ambient? Gnente, gnente... còs ch'i andeve a pensé...

ël nemis ëd la patria
(mauro.tosco@libero.it)

PIEMONTE CH'A BOGIA, (pòch, ma a bogia)

Ès meis i l'oma arseivù da l'editor Primalpe Costanzo Martini 'l liber, scrit an italian, "Le confessioni di Padre Ghi" dl'autor Claudio Mondino.

Èl liber a l'é na longa intervista a Pare Pierin Ghi, S.J., bin conossù a Coni.

Soe celebrassion dël prim vèner dël meis a son èstaita tramudà da la Cesa dij Gesuita al "Palazzetto dello Sport", për deje la possibilità a tuti dè scoté soa vos.

Pare Ghi as dedica da na part al confòrt dij malavi e da l'otra al mond dij giovo ch'a serco soa identità. Pare Bartolomé Sòrge an soa prefassion a dis: "... a l'é nen esagerà afermé che al "Palazzetto" as seguita an manera neuva la midema stra d'evangelissassion, conversion e varison anandià da Gesù Crist e sò apòstoj an l'Evangel". Èl liber an compagna a dèschurve l'òm Pierin Ghi e soa mission e a l'é stait presentà vèner 7 ëd fèrvé a Coni. I peule trovelo an libreria a 10 Euro.

Dal 1° ëd fèrvé 'd cost ann a l'ha durbì a Turin, an contrà Garibaldi n. 11 bis/A (fra contrà dij Mercant e contrà San Tomà, a doi pass da piassa Castel, da la Comun-a e dal Dòm) la libreria.

"DORA GROSSA"

Al moment, e ancor për cheich èsman-a, a l'é mach èstaita durbìa na cita part ëd soa area 'd vendita (j'autri salon a son ancor nen pront).

Sta cita part a fonsion-a coma s'a fussa na bela giojera dël negossi ch'a sarà ant l'avni.

A mandela anans e a dirigg-la a l'é Pàul Siròt.

Ant la libreria as peulo trovesse, fra l'austr, tute le produccion (liber, cd, cassiètte a bindel àudio e video) dla Libreria Piemontèisa Editris ëd contrà San Second, ch'a seguiterà an soa atività e a sarà 'dcò potensia ant ij meis a vni.

L'inaugurassion uffissial an via Garibaldi a sarà fàita ant ël moment ëd l'òvertura total dël negòssi, andoa i sareve spetà numeros.

"CONFRERIA DÈL LAMBEL" DONT IJ BUT A SON COJ